

دانشینان و ملی

Ketabton.com

لیکوال: اجمل اتک یوسفزی

1387 لہم، پھنسور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د کتاب ځانگړنې:

|||||

کتاب نوم: د ازمېښت ډولۍ

ليکوال: اجمل اټک يوسفزی

د کمپيوټر چارې: ذبيح الله "وردگ"

خپرنډونه ټولنه: ځښي کولتوي - ټولنه

چاپځی: پېښور

شمېر: 500 ټوکه

نېټه: 1378 لړم

د بيا خپرېدا واك يې له نوموړې ټولنې سره خوندي دی.

ډالۍ!

هغو مېندو ته چې د زمريو په څېر اتل بچي يې زېږولي او هغو پاك لمنو پښتنو پېغلو ته چې :

چا يې پلو ليدلى نه و

اوس د جمرود په غاښي ځي سرتور سرونه

ستا د مزاج علاج په طب او فلسفه کې نشته

که د کامې شي، د بلخ نه ابن سينا به څه کړم

ستغ شمشاد او د تناکو پښې

دا د عالم، شاعر او قلموال ارواښاد شهید محمد موسی شفیق د قلم د ځیگر وینه ده. چې له "پېغامه" یې څڅېدلې او ما د خپلو دغو یو څو کرښو د توریو لپاره ځکه بنسټ کړه، چې شهید شفیق پکې د شاعرانه تعلی پرځای ځانگړې سیمې ته له نه انتساب او تړاو سره سره یې یوه سیمه ییزه یا کامه واله تعلی کړې ده شفیق شهید وایي:

دا خو لا حکیم او نباض ابن سینا د بلخ و که د هغې کامې هم شي، چې د مراد علي صاحبزاده، علامه غلام نبي کاموي، مولوي محمد ابراهيم کاموي، مولينا خادم (د کامې د یونان اپلاتون) او ... نورو پوهانو، روحانیونو، قلموالو او شاعرانو زانگو راغلې ده، (زما محبوبې!) هم به دې څوک د دې تنکي او نازک مزاج درملنه ونه کړای شي .

خبره ټوله د کامې راغله او پر ما باندې د لیک پور هم د داسې یوه کامه وال دی، چې کاشکې یا دی کامه وال نه وای او یا د کامې ورپښمینی ورمې زما زانگو نه وای؛ نو د دغه تنکي کامه وال قلموال پرتنسته او بوده به مې ښه په ارت مټ او د نقاد د تقدد جراحی له اندېښنې پرته د خپل رنځرې قلم د څېښلې وینې رنگ وچ کړی وای، خو هغه وای چې توکل نر دی او اندېښنه ښځه .

او دهغه چا په باب د قلم نیلي ته پونده ورکوم، چې د خپلې هغې بدمرغه او سیاست خپلې ټولني یو استازی قلموال دی، چې د قلم، کتاب، ادب او فرهنگ مخ پکې د سیاستونو دوه لسیزو څپېرو داسې سور اړولی، چې شین هم شو، خو محسوری نه شو او پرله پسې او ناستومانه فرهنگي تنده او لېوالتیا یې دا انځور وي. چې لکه د همدغه کلتوري ناخوالو درملنې ته چې سر پر زنگانه وي. چې زه یې په دې منگ کې د ادبي پرمخون په لوبغالي کې دومره گړندی وده یوازې له خپلې ژبې او فرهنگ سره د لېونۍ او سپېلنۍ مینې له برکته بولم او وراشه (دلیل) یې هغه راوړم چې ارواښاد پوهاند رشتین چې د کوربه توب پر وخت په جلال کوټ کې یوه هندوستانی پښتوپال (پرگومان) "منوهرسنگ بتر" ته ويلي وو .

"امونږ چې ستا دومره درناوی کوو، دا د پښتو له برکته دی، گنېگ جلال کوټ له هندوانو ډک دی." ۱

احمل یوسفزی له پښتو سره سیاسي مینه په وینه کې راوړې او د چا خبره په میراث کې ورته پاتې ده، خو د پښتو ادبي فرهنگي پېریان پرې د مولینا خادم او شهید شفیق، د کامې له "فاقه" راغلي دي .

اجمل یوسفزی په لږ مهال کې د ادبي هڅو د یون (سفر) ستوماني د طالبی چارواکۍ په پړاو کې وایسته، یعنې وده یې د ادب له کاله پیل شوه او د نامه او شهرت سر یې د طالبانو د باور له گروانه راووت، چگې په دواړو برخو کې پرې زمونږ باور دی، چې خپله لار به نه ورکوي .

دلته چې تاسې زما کومې گډې وډې پر کوم اثر لولئ، دا د هغه د لومړني اثر په توگه د ده د زېږني (ايجادي) ادب د امېل يو څو لارونه دي، چې خپلو لوستوالو ته يې د لنډو کيسو په تار پيلي دي، ښې دي که بدې، زه پرې د خپلې څېړنې خونديتوب بل وخت ته پرېږدم، چې دا ډېرې نازکې ښکاري، خدای مه کړه له نور مزله پاتې نه شي .

د پښتو ادب او پښتني کلتور د ښکلا او ښېرازی لپاره د همدغې يو اجمل ښوال د ناستومانۍ او روغمنۍ په هيله .

محمد آصف صميم

1378-8-17

بخشي پل، پېښور

د فاضل سره ډولۍ

ایکي جان اکا چې زمونږ په کلي کې تر ټولو پخوانی اوسېدونکی و د پلار تر مرگ را وروسته یې د خپل کور مشري کوله. له یوې خوا د غریبۍ او له بلې خوا د یتیمۍ او بې کسی سخت ژوند داسې ځپلې و چې په ځوانه ځوانی کې د یو بوډا او کمزوري سپین ږيري په څېر ښکارېده. ایکي جان اکا واده کړی و خو د خدای (ج) داسې پېرزوینه وه چې ټولې لونی یې د ده په برخه کړې وې ایکي جان اکا له لونیو سره سره د زوی پلارولي ته هم ډېر لېوال و ځکه چې د خپل سترې ستومانه ژوند راحت یې د زوی په مټو کې لیده، د همدې هیلې د ترسره کېدو لپاره یې له دود سره سم خپله لور د ینگر ماما زوی ته ورکړه او په بدله کې یې د ینگر ماما لور ځان ته په نکاح کړه، تر واده وروسته خدای (ج) د سپین ږيري ایکي جان اکا هیله تر سره کړه او په پرله پسې توگه یې زامن ورکړل د سپین ږيري اکا په شونډو ځوانه موسکا نڅېده او په تندي کې یې خوښیو چورلکونه او څرکونه وهل، د ایکي جان اکا د نېکو او ښو اخلاقو له مخې چې له کلیوالو سره به یې کول د خدای (ج) پدې ورکړې ټول کلیوال خوشحاله ښکارېدل، د خوښیو شېبې وې د کلیوالو په شونډو لا موسکاوې خورې وې چې په نا بیره توگه کمونستانو زمونږ په پاکه خاوره خپلې منگولې ښخې کړې او د واگو پر تخت کښېناستل له ناستې سره سم یې زمونږ په بېوزلو هېوادوالو وهل، ټکول، وژل، ژوندي خښول، بې پته کول پیل کړل او حتی له مسلمانانو نه یې په ژوندوني د نوکانو او وېښتانو ویستل پدې نامه پیل کړل چې مسلمانان گوندې د پرنگیانو غلامان دي او برسېره پر دې یې په رنگ رنگ نورو نادودو هم لاسونه پورې کړل زمونږ مېړنی ولس چې تل یې د ښکېلاک او زېښناک دنکې مانی وررنگې کړي یو ځل بیا د لوی خدای (خ) د قربانۍ په ازموینه کې ورپرېوت .

ډېرو د دغې ډولې ازموینې د بریو په هیله د خپلې خورې خاورې پرېښودو ته زړونه ښه کړل د خپل ژوند ټول شته او پانگه یې د خدای (ج) د رضا لپاره پرېښودل او د پیغمبري (ص) سنت (هجرت) لار یې ونيوه، د دې مېړني ولس ډېر بچي د لار په اوږدو کې د سیندونو، غرونو، دښتو او گړنگونو قرباني شول .

ایکي جان اکا چې د همدې مېړني ولس یو سپېڅلی بچی و هغه هم د خپلو پاکو احساساتو له کبله مهاجر شو. له ډېرو کړاونو، شوگیرو، لوږو تندو او در به دریو نه وروسته خدای (ج) پرې ورهمېده او په یوه کمپ کې د یوه ټوټه ځای او خېمې خاوند شو. یکی جان اکا په سپینه ږیره په نا اشنا او نابنده ملک کې د نفقې د پیدا کولو په خاطر مټې راوغاړلې او د مسافرت د ترخو شپو ورځو د سباکولو په منظور یې هر راز مزدوری ته ملا وتړله. کله به یو ځای او کله به بل ځای په مزدورۍ پسې وړک و کله به یې په سپینه ږیره ډېر درانه، درانه کارونه هم کول او کله به داسې وخت هم و چې ورځ مزدوري په پیدا نه شوه به لوږه به یې شپې تېرولې په یکی جان اکا هغه ترخې شپې، ورځې ترېدې چې خدای (ج) یې وړوکی زوی را ځوان کړ. د اکا دغه مشر زوی چې فاضل نومېده داسې یو نارامه او زړور ځوان و چې په همزولو کې یې سیال نه و د خدای (ج) له کړونه ځار شم له ورکووالي یې د هغه په رگونو او زړه کې د جهاد مینه ورځای کړې وه فاضل تر هر څه د مخه جهاد خپله دنده گڼله او همدا و چې له زلمیتوب سره سم یې

ځان د خپلو هغو وروڼو څنگ ته ورورسولو چې په کامه کې د تاوده سنگرونو ساتونکي وو. فاضل چې د جهاد خوندي ځکلی و داسې یې بې سده کړی و چې خپل واره وروڼه، مور او آن خپل سپین ږېری پلار یې هم هېر کړ په میاشتو، میاشتو به په سنگر کې پروت و له ډیرو ځوابونو او لیکونو وروسته به کله نا کله اړ شو د مور، پلار د لیدلو لپاره به کور ته په داسې بېرته راستنېده، چې د لږ مهال له تېرېدو وروسته به بیا له مور او پلار نه په پټه د سنگر پر لوري ستنېده .

خو له دې ټولو ستونزو سره سره د فاضل مور، پلار پدې خوښ وو، چې زوی یې د خدای (ج) تعالی سپاهي دی او د اسلام له دشمنانو سره په حقه جگړه او مقابله کوي .

يکي جان اکا د خپل پېداېښت راهیسې غمونو ځپلی و، د خپلې غم ځپلې کورنۍ د خوشحالتیا په خاطر یې فاضل ته کوژدن وکړه او خپل ټپي، ټپي زړه یې د دغو خوښیو په مرهمو جوړ کړ، ايکي جان اکا د خپلې پوره خوښۍ او راحت په خاطر د واده نېټه هم رالنده کړه، د سودا په رانیولو یې لاس پورې کړ، اکا د فاضل او نورو دوستانو په مرسته سواد پوره کړه، خو فاضل ته خپلې هغې لېونۍ مینې چې په رگو کې یې گرځېده د واده ټاکلې نېټې تر رارسېدو پورې په کور کېنېناستلو اجازه ور نه کړه او دپخوا په شان یو ځل بیا د لنډې مودې په نیت د شین زمري په څېر د کامې په لورې لار پدې کې د الهي ذات پوره حکمت و. د فاضل واده ورته منظور نه و شپین ږېری اکا یو ځل بیا خدای (ج) په خپل ازمېښت کې واچوه. دا ځل بیا فاضل د خپل عادت له مخې له ډېرې زړورتیا نه کار واخیست پر کمونستانو یې برید وکړ او پر کمونستي مورچل د نېغ ختو په هڅه کې و چې بې رحمو کمونستانو دغه شازلمی د

حنظله (رض) په څېر د غلبېل غونډې سوری سوری پر ځمکه راگوزار کړ او د شهادت ویاړ یې ور به برخه کړ. د دغه ځلانده لمر په پرېوتو پر ټولې جبهې او چاپېریال د غم ماښام را خپور شو مجاهدینو دغه په وینو لمبېدلی او د خدای نازنین شازلمی په کټ کې واچوه او د اوبسکو په څڅوب یې تر کوره بدرگه کړ. د واده په جوړ شوي مجلس یې د چمبو او سندرو پر ځای د غم او ژړا تندر را پرېوت. دهغه ځوان د غم تندر چې مور، پلار او خپلوان یې د سرې جنازې پر ځای د سرې ډولۍ په تمه وو د هغه شازلمی غم چې مور او پلار یې د سلگیو او ژړاوو پر ځای د چمبو اوازونو او سندرو ته غوږ په آواز وو .

د دغې پېښې په لیدو سره بې کسی او بې وسي صابر او سلمان سپین ږېري اکا یو څو د غم مړې، مړې ترمې اوبسکې تویې کړې او بیا یې په خوښۍ د خدای (ج) شکر پر ځای کړ. د واده لگښت یې په خپل ځوانیمرگ زوی پسې د خدای (ج) د رضا لپاره خیرات کړ.

د ثواب اكا ارمان

ثواب گل کاکا له ډېرو خواری او غریبې او په تېر عمر له ډېرو کړاوونو او ستونزو نه وروسته په دې بريالی شو چې له یوې بې کسې او په پنبو شلې ښځې سره نکاح وکړي. دوی په خپلو منځو کې داسې خوږه مینه کوله چې سیال یې نه و د کلي ټول خلک د دوی دې بې کچه خوږې مینې او محبت ته گوته په غاښ وو کرونده گرو ته به یې ښځو کروندو ته ناري او ډوډۍ وروړلې ثواب گل کاکا به په دغو وختونو کې پخپله کور ته راتلو او په کور کې به یې سبناری کولو له ډېرې مودې وروسته خالق تعالی دوی ته یو زوی ورکړ. ثواب گل کاکا او ښځې به یې د خپل ماشوم زوی پالنه په ډېره مینه کوله او د خپلې برکې اچۍ غواشیدې، مستې، پیروي او کوچ به یې پرې خوړل. د وخت په تېرېدو سره خان هم غټکی شو، پلار به یې کله ناکله په غوايانو پسې کاوه او د کولې جلب به یې ورکوه خان ورځ په ورځ مخ په ځوانېدو. د مور او پلار د ارمانونو همدا یو ډکی و ثواب گل کاکا چې له مودو راهیسې پدې هوس کې و چې کله به یې زوی زلمی کیږي چې واده کوژده ورته وکړي. که څه هم خان لا پوره زلمی نه و خو ثواب گل کاکا غوښتل چې د ینگور او لمسو خاوند شي. له خپلې شلې ښځې سره یې سلامشورې کولې چې د خان لپاره د خپل گاوندي په لور (ښاپېرۍ) چې د خان هم خوښې ده جرگه وکړي یوه ورځ ثواب گل کاکا له موقع نه گټه پورته کړه او خپل گاوندي ته یې په جومات کې د لمانځه له ادا کولو وروسته کله چې خلک ټول خواړه شول رایاده کړ، له اسلم نه یې د خان او ښاپېرۍ د گډ ژوند غوښتنه وکړه له لږ ځنډ وروسته یې وویل خبره خودې ښه ده خان ډېر کاریگر او ښه هلك دی خدای (ج) شته زما هم خوښیږي او رضا مې ده خو مطلب دا چې تا ته خو ښه جوته ده هر څوک چې ماته د پښتو په حساب زما له تربورانو نه زیات ولور راکړي کوم چې هغوی په خپلو لوڼو اخیستی دی بس لور مې د هماغه ده او ته خو زمونږ خپل سړی یې که دغه شرط پوره کولی شي زما رضا ده خو ثواب خانه تا سره چیرته دومره وس شته او که وي دغه تور توتان له تاقربان.

ثواب گل کاکا کور ته راغی خان او د هغې مور ته یې ټوله کیسه وکړه خان وویل پلار جانه ښه ده ته خپله کرونده سنبالوه زه به لاړ شم او په ښار کې به چېرته نوکري پیدا کړم څه به داشي څه به هغه بیا که د خدای (ج) رضا وي کار به راجوړ کړو خان چې کله مسافري هم نه وه کړې او نه یې څوک پېژندل یو دوه اونۍ یې په جوماتو کې او نورې ورځې یې په یوه او بل ځای کې تېرې کړې، له ډېرو کړاونو وروسته د خپل یو کلیول په مرسته په یوه روغتون کې د څوکېدارۍ په دنده وگمارل شو پلار به یې وخت ناوخته پوښتنه کوله ډېره موده تېره شوه یو څه پېسې یې په دېرې سختې لږمون خوړپنۍ او بې خوبو لاس ته راوړي، کلي ته راغی مور یې له یوې خوا ډېره خوشحاله او له بل پلوه دا چې د زوی رنگ یې ژپړ او د مخ هدوکي یې وچ وچ راوتلي، چاودلې شونډې او د خواري څېرې په لیدو سره یې ډېره خواشینې او ژرغونې ښکارېده ورځ یې په پوښتنو پيگنو، ژړا او موسکا تېره شو، شپه راغله د ثواب گل کاکا او ښځې یې هېڅ وار نه کېده او غوښتل یې چې د ستي د اسلم اكا کور ته له یو څو سپینږيرو سره ولاړ شي ولور معلوم کړي او دسمال راوړي خو له ډېرې بیړې او تلوار سره سره یې پدې سلا راغله چې سبا ته که خدای (ج) خیر کړ د مازیگر

له لمانځه وروسته به ثواب گل کاکا د سپین ږيرو سره د اسلم اکا کرو ته ولاړ شي او د سپین ږيرو له خبرو اترو او جرگو وروسته به ترې دسمال راواخلي .

خان چې سترې شوی و په وخت خپل کټ ته وخوت له يوې شېبې چرتونو او خيالونو وروسته يې سترگې خوږې شوې او خوب پرې غلبه وکړه له ډېرې خوښۍ او هيځانۍ نه گهيځ وختي ثواب گل کاکا او ماندینه يې له ډيرو اميدونو او هيلو سره يو ځای راپاڅېدل په ډېره مينه د يوه دسترخوان په څندو کې راټول او د چای په څښکلو يې پيل وکړ خان لا پيالې ته شونډې نه وې نږدې کړې چې په کلي کې د ټوپکو ډزې شوې. دوی هم په ډېره بېره له کوره رابهر شول چې وگوري څه پېښه ده، ثواب گل کاکا د سپین ږيرو سره له روغې نه وروسته پوښتنه وکړه خدای(ج) دې خیر کړي څه پېښه ده؟ يو ډزې کوونکي ځوان غږ کړ د اسلم اکا کور نه مو دسمال واخيست خپله لور يې زما ورور عجب گل ته ورکړه، د همدې غږ په اورېدو سره د خان سره په چورلېدو شو پر ځمکه راپرېوت او تندي يې په خنډينه ډېره ولگېد، حال يې بل شان شو د تن جامې يې خپرې او يو غږ به يې له خولې پورته کېده چې ای وروره ای وروره او بالاخره هغه نازولې شازلمی لېونی به بيا د کلي ماشومانو په ډبرو او لوتو ويشته.

د کونډې واده

له څو ورځو راهېسې هلته جرگې او مرکې روانې وې ډله ډله سپين ږيري به کېناستل پاڅېدل او کله به د زلمي سپين سرې مور هم تله راتله، خو خبرو څه پایله نه ورکوله، کله به يې ورته يوه پلمه او کله بله کوله د زلمي پلار هم په خپل قام کې هېڅ داسې څوک پرېښودل چې يوځل يې د مرکچي په توگه د هغوی کور ته نه وي بيولي احمد کاکا خپله همدا يوه خبره بيا بيا هرې جرگې او ډلې ته کوله چې مونږ هم د ناوې غوښتونکي يو خو د زلمي پلار دا نه منله ويل يې چې زما لور ستاسې حيا او ناوې ده خو لا وړه ده سړ کال مونږ ته واده راکړئ او کال ته که د خيره ژوندي وو تاسې خپل واده وکړئ ځکه چې ملالی لا وړه ده خو بالاخره وروسته له ډېرو جرگو، شرطونو او د سپين ږيرو د ضمانتونو احمد کاکا دې ته راضگي کړ چې واده ورکړي د زلمي په کورنۍ بې وخته اختر شو، سم د ستي يې د سودا په رانيولو پيل وکړ خورنې او نږدې خپلوان يې له پرېکون نه څو ورځې مخکې راوغوښتل په دېرو، حجرو کې د منگيو او ربابونو اوازونه پورته شول اتڼونه پيل شول د کور نه هم د چمبو اوازونه راتلل په کلي کې د ماشومانو ميلې او شور ماشور شو او خدای د دوکاندار بابا د سودا د خرڅلاو لپاره د ماشومانو قافلې را ماتې کړې د جمعې ورځ د نکاح ورځ وټاکل شوه چې په دغه وخت کې زلمی له خپلو ملگرو سره د جهاد سنگر ته تللی و ماما يې سم د لاسه جبهې ته ليک واستوه او ليکلي يې وو چې زلمی دې تر پنجشنبې حتمي ځان کور ته راوړسوي چې د جمعې ورځ د ډولۍ ورځ ده به همدغه شپه چې لا ليک نه و رسېدلی د روسانو ډېره لويه قوه راغله مجاهدينو ورباندې د تکبيرنو په شور او زوږ او په ښه مېرانه غزا پيل کړه. مجاهدين چې ټول 21 تنه وو د خدای پاک په مينه مست او داسې بېخوده وو چې د مرگ او ژوند خو ورسره هېڅ خيال نه و. مازيگر جگړه پيل شوه تر چرگ بانگه جگړه ورو، رو سره شوه او تر سهاره قوه درې وړې شوه، کوم ټانگ نيم چې روغ پاتې و ايله په تېښته بريالي شول له ډېرو ټانکونو نه لوگي پورته کېدل په هر ځای کې روسان په وينو کې

لت پت مړه پراته وو. درې تنه ټپي شوي روسان ژوندي ونيول شول او پاتې نور په تېښته تېښتېدلي وو، خو الوتکو لا د باران په څېر بمونه اورول. مجاهدينو له خپلو سنگرونو نه د ميدان په لوري د زمريو په شان رادانگې او په نوراني مخونو کې يې خوښۍ او خوشالۍ موجونه وهل او د يرغلگرو پر کالبوتو او جسدونو گرځېدل د خوښيو زوږ او تکبيرونه وو يو بل ته يې مبارکۍ ورکولې. يو څه موده لا تېره نه وه چې د زمري تر غوږو زگيروي او ستمونه شول په ډېرې بېرې او هيبت سره يې د خور پر لورې وروځغاسته نورو مجاهدينو هم منډې کړې گوري چې هلته سيلاني او نور گلاب دواړه ټپيان پراته دي په دې وخت کې قومندان پوښتنه وکړه چې نور څوک خو زمونږ په ډله کې کم نه دي ناڅاپه د کوچې پام شو او سم د لاسه يې غږ کړ اخ زلمی نه ښکاري لکه چې شهيد شوی وي هلې ويې لټوی لږ وخت لا تېر نه و چې يو مجاهد چيغې کړې هلې ای زر شئ راشئ زلمی دا دی. په همدې وخت کې د زلمي په خوله کې وروستۍ سلگۍ وه چې د قومندان تر زنگون يې ورسوله. مجاهدينو په کټ کې واچوه اود کور په لور يې جنازه روانه کړه، کله چې کلي ته نږدې شول له ورايه مجاهديو په دېرو کې د وگړيو گنه گوڼه وليده مجاهديو فکر وکړ

چې کوندي کليوال د زلمي له شهادت څخه خبر شوي دي کلي ته چې لږ نور هم را نږدې شول د چمبو غږ يې تر غوږو شو په دغه وخت کې چې د زلمي پلار برکلي ته په نايي (ډم) پسې تللی و په پتيو کې راروان و ناڅاپه يې پردوی نظر شو په بېره بېره يې ځان د دوی خوا ته راوړسوه او په بېره يې پوښتنه وکړه چې دا شهيد څوک دی؟ له پوښتنې سره سم يو مجاهد چې دا يې نه پېژنده چې کوندي د زلمي پلار دی ويې ويل کاکا دا د شهيد زلمي جنازه ده! پلار يې د دې غږ د اورېدو سره سم له ولاړې نه پر ځمکه راولوېد نورو مجاهدينو چې دا يې پېژنده غږ يې کړ دا د زلمي پلار دی په دغه وخت کې د ديري ناستو خلکو هم رامنډې کړې شهيد يې د گاوندي کور ته يووړ د خيرات او قبر کار يې د کلي خلکو تر سره کړ، تر ډېره وخته د شهيد په کور کې ماتم جوړ و .... ورځې اونۍ او مياشتې په منځ کې تېرې شوې که څه هم د زلمي غم د هېرېدو نه و خو خداي (ج) انسان ته تسکين ورکوي، د زلمي کشری ورور بريالی چې هغه خواږه کی هم د هجرت تنگسو او ناخالو زېښلی و مدام به ناوړغه و او د مور او پلار د اميدونو يوازينی ډکی و .

دغه وخت چې ډېره موده په منځ کې وټې وه احمد کاکا د خپل زوی زېر گل د واده په هکله د زلمي د پلار پسې تلو راتلو مشرانو پرېکړه وکړ چې د زلمي کونډه دې د هغه ورور بريالي ته په نکاح شي. بالاخره د دواړو د ودونو پريکون وشو، د ډوليو د بدلولو ځای هم د جرگې مشرانو وټاکه. وروسته له اوږدې مودې يو ځل بيا د شهيد زلمي په کورنۍ کې خوشالي شوه له کوزې بانډې نه هم د چمبو اوازونه راتلل د پخوا په شان بيا په کلي کې د ماشومانو هاها شروع شوه. شپه تېره شوه سهار وختي مانځه مهال هر څوک خپل کار ته ودرېد. تر لمر څرک پورې آلوگان، غوښه او پياز پاک او بانډې شول او وريچې هم بانډې شوې، د لمر تر راپورته کېدو وروسته د مېلمنو راتگ پيل شو د کلي خلکو دېرې اوپاشي کړې وې اوپه ترتيب سره يې کټونه اچولي وو، بالښتونه په کې پراته وو د ډوډۍ پروگرام په ښه شان سره پيل شو او کليوالو ټول مېلمانه په قدر او عزت سره وپالل، ټاکلی وخت چې رانږدې شو د ولس خلکو شاوو (زوم) او ډولۍ راوويسته، پښتنو زلمو هم خپلې ټوپکې او له کارتوسو ډکې کړدنۍ تر ملا وو وتړلې او په اتنونو شور او زوږ سره کله له شاوونه مخکې او کله وروسته د ټاکلي ځای په لور له خپلې ډولۍ سره روان شول، په همدې هاها کې دوی د ملک کا کا ژرندې ته نږدې شول، احمد کاکا دوی لږ پخوا ټاکلي ځای ته رارسېدلي وو. د دوی په ليدو سره جوخت يې د خوښيو په ډزو لاس پورې کړ، د بريالي ملگرو هم د پښتو دود له مخې د هغوی ډزې بردگه کړې په دغه وخت کې چې گلاب د چرسو چلم ځکولی و غرق نشه و او سترگې يې د خونکارانو په څېر سرې، سرې وې او په د ډزو يې پيل وکړ، په لاسونو کې يې د مه نه وه د تومانچې خوله ترې را ټيټه شوه، بريالی په سرولگېد او پر ځمکه راپرېوت .

د ازمېښت ډولۍ

وايې چې د يو ملك پاچا چېگ زامن يې نه درلودل او ډېرې لوني يې درلودې آواز ه شوه، چې پاچا ناروغه شوی او دا يې د خپل خدای (ج) سره ژمنه وکړې، که ښه شو؛ نو خپله کشرۍ لور چې ډېره پرې گرانه ده د نذارنې په توگه په يوه سره ډولۍ کې کښېنوي ناوې به يې کړي او په صحرا کې به يې ډولۍ کېږدي او هر څوک چې پرې راپېښ شو هغه ته به يې په نکاح کړي او د خپلې پاچاهۍ واگي به ورته وسپاري خلکو چې دا اواز ه واورېده، ټول زاړه او ځوانان له کورونو څخه د صحرا په لوري د ډولۍ په لټه کې شول، پلار له زوی نه، زوی له پلار نه او ورور له وروره يو له بله په بېره، بېره د ډولۍ په لټه کې مخکې کېدل، شاپې او صحراوي د ميرو په څير له خلکو نه ډکې شوې لږ وخت لا تېر نه و چې ځينو له ورپه سور شال\ "سره بنارسي\ " وليده منډې شوې، هر يو چې به مخکې شو نورو به ټينگ کړ او ځان په يې ترې مخکې کاوه نورو، چې دا گڼه گونډه وليده، پوه شول، چې د ډولۍ ځای همدا دی، لنډه دا چې ټولو ډولۍ وليده، هېچا نه غوښتل چې بل ترې مخکې شي، په خپلو کې په جگړه شول، هېڅ يو ډولۍ ته نه شولنږيدای، يو چې به لنډ ورغی نورو به پرې توپ کړ، وهل، ټکول به يې وکړل او ټول به د يو بل له لاسه د مرگي ښکار شول. د ډولۍ په شاوخوا کې دومره ډېر شازلمي، زاړه او سپين ږيري ډولۍ ته د رسېدو په تمه ښکار شول، چې هېڅ اټکل يې نه کېده، ان تر دې نېرډې وه چې د ټول قام نارينه وگړي تباه شي خو پاچا چې دغه کار د خپل قام د ازمېښت لپاره کړی و دا يې نه گڼله، چې گونډې قام دې دومره بې اندازې د واگو او واك دومره تېری وي چې پلار دې زوی او ورور دې ورور قتل کړي .

خو پاچا بيا هم په وخت له ډېر قوت نه کار واخيست، لښکرې يې تيارې کړې او د ازمېښت هغه تشه ډولۍ يې په ډېرو مشکلاتو له ډاگه راپورته کړه او خلکو ته يې وښودل چې په ډولۍ کې هېڅ نه شته او د خپل قوم انصاف او ايماندری ورته په ډاگه جوت ه شوه .

1374زمری 4، لره پښتونخوا

د خان قاتل

دخدای (ج) کړو ته ځینې وخت سپری حیران شي په رښتیا چې هر څه ورکړه راکړه د هغه (ج) په اختیار کې دي او که د همدې مهربانه پاچا رحم نه وای؛ نو د فیروز غوندې د غریب سپری زوی چېرته کولای شول چې په لیک او لوست برلاسی شي فیروز که څه هم د کونډې زوی و او له ورځنیو ستونزو سره لاس او گړپوان و خو له دې سره یې بیا هم لیک او لوست ته شا نه کړه او له ډېرو ستونزو او ناخوالو سره یې وکړای شول چې له ښوونځي نه په خورا لوړه درجه فارغ شي تر فراغت وروسته فیروز غوښتل چې لوړې زده کړې هم وکړي، خو د ورپېښو ستونزو له مخې یې ونه کړای شول چې دوام ورکړي له ډېرو منډو ترپرو عریضو او ستومانیو وروسته په یوه اداره کې د مامور په توگه وگمارل شو، د فیروز رتبې ورځ په ورځ د هغه د ځانگړي استعداد او پوهې له مخې چې خدای پاک ورکړی و لوړېدې د فیروز غمونه او کړاوونه سپک شول او هم یې په تیاره قسمت کې د خوشالی او خوښۍ لمر په پرقاشو او د شپو ورځو په تېرېدو یې ژوند هم په ښه کېدو شو.

او له خپلې یوې پېغلې همکاري سره یې خپل ژوند شریک کړ، دوی به هر سهار په ډېره مینه او خوښۍ سره یو ځای دفتر ته تلل، له رسمیاتو وروسته به هم یو ځای کورته راستنېدل، تر ډوډۍ او استراحت وروسته به کله ناکله مېلو او بازار ته تلل پر فرش او ظرف سربېره یې داسې انټیک او مودرن شیان د کور د ښکلا لپاره هم اخیتي وو. چې حتی ډېر خلک ور سره نا آشنا وو او د ماشومانو د لوبو خو هېڅ داسې شی نه وپاتې چې هغه دې فیروز خپلو وپرو ته نه وي اخیستي پر فیروز خپل ماشومان ډېر گران وو، دومره نازولي یې ساتل چې حتی هېڅکله یې چا ژړا نه وه اورېدلې. د فیروز د ټولو ښو عادتونو څخه یو ښه عادت دا و چې هغه له هېڅ کوم سیاسي ټولگي سره تړښت نه درلود او تل به یې د نورو سوداگانو تر څنگ کتابونه هم اخیستل او لوستل به یې او بیا به یې د خپل کور په کتابتون کې ځای پرځای کول. د فیروز ژوند ښه جوړ شوی و د ځورېدلي زړه د امیدونو غوټۍ یې په غوړېدو وې او له خپلو ماشومانو سره به یې په خندا او خوښۍ شپې ورځې تېرولې چې د ملک په وچه د خونړي انقلاب سپلاډ بیا راپورته شو او یو ځل بیا یې د ډېرو بېوزلو او خوارانو هیلې تر خټې لاندې کړې، د پنځه، شپږو رئیس جمهورانو پاچاهۍ شوه، بې امنی او گډوډي رامنځته شوه او په پوره اطمینان د ټوپک خاوندانو ته ملک میدان شو او هر یو له خپل ټوپک نه په استفادې وهل، ټکول، وژل په دولتي او د خلکو په شخصي شتمنیو په پوره بهرحمۍ سره چور او تالان پیل کړ، په دغه تلان کې د ډېرو نورو بېوزلو په شان د فیروز کور هم بې پوښتنې پاتې نه شو او په پرله پسې توگه یې په رڼا ورځ کالي له کاله یورل شول.

ما چې د هغه بې شمېره کتابونه او ښکلی کتابتون لیدلی و له مودو مودو لکه د مجنون په څېر د هغه د کتابونو د بیا لیدو او لوستو لیاواله وم او د همدې لېونۍ مینې په هڅو نه بالاخره کابل ته ولاړم د فیروز ښکلی کتابتون زما زړه دومره تسخیر کړی و چې تر ټولو لومړی د همدوی کور ته ولاړم، دروازه مې وروټکوله یو سپری راووت له سلام او روغېر نه وروسته مې ترې په بیره پوښتنه وکړه وروره! بښنه غواړم دا خو د فیروز کور و ته یې پېژنې؟

هغه موسكى شو او وې ويل: دومره ژر دې هېر كړم ته فلانى نه يې؟ زه خو دې پېژنم د همدې خبرې په اورېدو ما هم وپيژنده بيا ورغاړې وتم او لاسونه مې ترې چاپېر كړل خو دا هغه فيروز نه و چې پخوا ما ليدلى و اوس يې پر مخ غوښې پاتې نه وې رنگ يې سپېره و او شونډې يې د ډېرو كړاوونو او مصيبتونو له مخې تورې گرځېدلې وې، زه يې په داسې سپېره ليدو ډېر خواشيني او اريان دريان شوم خو هغه زما په ليدو ډېر خوښ او خوشاله و، سمدستي يې كور ته ننه يستم، په يوه كوټه كې يې يو شكېدلى او پېوند پېوند خيران ټغر غوړېدلى و پرې كېښناستو خو زه ډېر حيران وم ځكه چې دا كوټه ما مخكې ترگ دې شېبو هم يوځل دوه ليدلې وه، سرې غالى، بالښتونه او سره ښكلي توشكونه پكې غوړېدلې وو او په چاپېره الماريو كې ډول ډول انټيك شيان په ښه ترتيب سره اېښودل شوي وو، زه خو د دغو صحنو په ليدو نور هم دردمن شوم هرڅومره چې مې فكر په بله اړوه نه اوښتو هېڅ صبر مې ونه شو زړه نازړه او په ډېر احتياط سره مې ترې پوښتنه وكړه. فيروزه! هغه فرش ظرف او كتابونه څه شول؟ د هغه سترگو ته غټې اوښكې راغلې شونډې يې وريپدې او په پرسيدلي ژرغوني آواز يې وويل: ډېر يې چور شول او څه چې پاتې وو هغه مې له ډېره مجبورېته او بدې ورځې د نفقې لپاره وخت په وخت وپلورل او له تا څه پرده ده دا دې اوس بيا په كور كې د خوړو څه نه شته له بلې خوا د يخنۍ موسم هم په رارسېدو دى حيران يم چې څه وكړم؟

څو ساعته مو د زړه خواله سره وكړه د هغه دا دردوونكى حالت زياتي ما ته د زغم وړ نه و او د هغه په ليدو زما د زخمي زړه پرهرونه نور هم څېرېدل، غوښتل مې چې ترې ولاړ شم په وچ زور مې تروې ځان راخلاص كړ. د دغې ځوروونكي پېښې تر ليدو وروسته مې نور په كابل كې د شپې تېرولو وس پاتې نه شو له واره پېښور ته راستون شوم خو د هغه د ژرغوني آواز انگازې مې په غوړو كې وې او آرام يې راباندې حرام كړى په پېښور كې مې د خپلو ملگرو او دوستانو يو څه مرسته او كومك راغونډ كړ او له يو څو ورځې وروسته بيا په خورابيره د كابل په لور روان شوم او د لارې په اوږدو كې مې يوه اندازه ضروري سودا هم له ځانه سره واخيسته، كابل ته ورسېدم په ټيكي كې سپور او تر كوره ورسېدم، يودا مې د دروازې څنگ كې كېښوده او بيا مې دروازه وډبوله، لږه شېبه تېره شوه بيا مې وډبوله په دا ځل د گاونډي له كور نه يو تن راووت ما سمدلاسه ترې د فيروز پوښتنه وكړه خبره څه ده ژر شه وايه:

گن خلك نور هم راټول شول او يو تن راته داسې وويل تا ته به معلومه وه كه نه چې فيروز خپل بچي ډېر نازولي ساتل او حتى په همدې سختو شرايطو كې يې هم په نازل پالل، د كور ټول اسباب يې خرڅ كړ خو كوچنيان يې وږي، تږي نه كړل اوس يې چې هر څه ختم شوي وو او په دې موجوده قحطۍ كې يې بل هېڅ مدرك هم نه درلود نو د خپل اولاد د لوړې او تندي د زغم نه ونن يې څلورمه ورځ ده چې ځان يې پخپله وژلى او له مرگ نه را وروسته يې اولاد او ښځه هم مونږ ونه ليدل خدايزده د دغه خونړي سېلاب څپو كوم خوا يوړل.

پته خبره

پرون څو زلميو بيا بيا د ملك اكبر خان پوښتنه وكړه، د ورځې زاره په چاودېدو وه خو پوره تياره لا خوره نه وه او د اسمان په لمن كې لمر لكه د ژمي نارنج پر تورو غرو باندې تگ ژېر ښكارېدو د مرغيو سيلونه د چنارو پر لوري راسر وو او په دېرو كې د ډول، ډول اوازونو شور او زوږ و چې پر دغه لمونځ قضا وخت هماغه مخكينې مېلمانې بيا راغلل، موټر يې پر سړك ودراره او د ملك صيب د كور ور يې ورو ورو ورتگاوه، ملك د گلانو للون كاوه، اخوا دېخوا يې وكتل كوم ماشوم يې تر سترگو رانغی، په خپله يې بسم الله كړه او د وره په لوري ولاړ، بهر يې له ولاړو زلميو سره ښه په ورين تندي روغېر وكړ، تر دې وروسته يو تن چې د كارتوسو ډكه غاړكې يې پر اوږې وه د لنډې شېبې له پاره له ملك صيب سره گوښې وپسېده او بيا سم له واره موټر ته وختل، ملك حيران او شكمن شانتې ښكارېده؛ خو څه يې كړی وای. د دوی په وړاندې بې وسه و، پر ټوله را يې ډېرې خبرې په زړه كې تېرې شوې، كله به يې ويل هسې نه چې زما جايداد او دولت ته يې كوم چل جوړ كړی وي، بيا به يې له ځانه سره ډلی سوچ وكړ او ويل به يې نه داسې خو نه ده، اوس خو هغه پخواني نيستم هم له مونږ نه ډېر مال او دولت لري، تر لږ فكر وروسته يې بيا له ځانه سره وويل، لكه چې زما مشرۍ او ملكۍ ته يې چل ډلی كړی وي، تر لږ ځنډ وروسته يې په خپله دا پوښتنه هم ځواب كړه او ويل يې دا خو بېخي غلطه ده، نه نه داسې هم نه ده، اوس خو هر سړی ملك دی او د خپل مټ په زور پرېكړې كوي. پر ټوله لار يې له ځانه سره همدارنگه پوښتنې او ځوابونه اړول را اړول په فكرونو كې ډوب و، شېبه پر شېبه يې ډول، ډول اټكلونه كول، چې نوې جوړې شوې ودانۍ ته ورسېدل او سترگې يې له هغه چا سره مخامخ شوي، چې د دی لارې يې څارلې، ملك صيب چې تر څو له موټره را كوزېده، هغه د موټر څنگ ته رانږدې شو، له ملك سره يې په خوشالۍ او ورين تندي ستړي مشې وكړه او په ډېره پسته او خوره ژبه يې د كور كلي احوال ترې وپوښته، په ورو ورو گامونو يې له خلكو لږ وړاندې او گوښې كړ او د خپلې غوښتنې په اړه يې د خبرې سر راواخيست. د ملك حواص ورو ورو خړېدل او روحيات يې هم ساعت پر ساعت خرابېدل، له ډېرې غوسې سور او شين شو، خو چې شا او خوا يې كتل او فكر يې كاوه هېڅ يې له لاسه پوره نه وو او قوماندان صيب به په ډېرې سپين سترگۍ خپلې خبرې بيا بيا راغبرگولې خو ملك ورته همدا يوه خبره كوله چې پوله، پټی، ملك مال او دولت هر څه چې غواړې در كولاى يې شم، خو دا غوښتنه دې ناشونې ده .

خو هغه چې پر بچه ولاړ او د كشمير ننداره يې كوله، د خپلې ځوانۍ په غرور مست و په سترگو كې يې حيا او شرم نه وپاتې او په خپلې غوښتنې يې بيا بيا ټينگار كاوه او بالاخره له پرېكړې نه مخكې يې ملك ته وويل. چې دا كار خو په زوره هم كولاى شم، خو ستاسې د احترام په خاطر دا نن شپه تاسې ته مهلت او تردې وروسته يې په كور وسپاره، له ډېر غم او خپگان نه په لږه شېبه كې د ملك په رنگ كې ځمكه او اسمان بدلون راغلی و شونډو يې له هيبته تورې اوښتې او پتري يې نيولي وو او مخ يې هم لكه كور كمن ژېر اوښتی و، ميرمنه يې چې يوه هوښياره ښځه وه، د ملك په ليدو له واره پوه شوه، چې څه خبره خوسته! له لږ صبر او استقامت وروسته يې له ملك څخه پوښتنه وكړه، څنگه

ناوخته راغلی، خیر و چهرته تلی وی؟ له ما سره سودا وه، جومات ته می ماشومان درلبرلی وو هلته هم نه وی، ملک لره سا واخیسته او له دپرو خبرو یی خوله و نیوه، یوازی همدومره یی وویل هغه زمونږ د فلانی نوکر زوی غوښتی وم، څه کار یی و او بیا نېغ په نېغه خپلې کوتې ته ولاړ، تر نیمې شپې یی نفلونه وکړل بیا یی قرآن شریف راواخیست، پر مصلې ناست او سبق یی وایه، چرگبانگ مهالې تر هغه چې رڼا یی لکېده ملک پر قرآن پرمخې پروت او پر وښکي یی نری وینه را ماته شوې وه .

22 غویی 75

وړه زړه

دا ملك د پښتنو دى، مونږ ټول پښتانه يو، زمونږ پلار نيکه پښتانه تېر شوي او د پېړيو راهيسې مونږ پښتانه يو د زمان کاکا په زړه او خيال کې به دا خبرې گرځېدې او بيا چې به يې د خپل فکر نيلی په چم گاونډ او خپلو خپلوانو وځغلاوه ويل به يې چې ټولو گاونډيانو خپلې پېغلې خویندې او لوڼې واده کړي او چې له خپل ځان نه به يې خپلو مشرانو او کشرانو وروڼو او خویندو ته پام شو چې هغوی هم خپلې پېغلې ودوي نو بيا به يې له ځان سره وويل :

رښتيا چې خور ولور د ساتلو شی نه دی گڼې د امان کاکا پښتون ضمير دا کله منله چې خور، لور چا ته ورکړي. ده لا د همدې مشورې سر لټاوه چې خور يې بيا راغله له ورانه په خندا وه او ويل يې لالا خپه کېږه مه دا ځل بيا مطلبې راغلم او تر هغې به ځم راځم چې دا شيروار وشکيږي. ښه راوکړې او خوله راته خوږه کړې لالا خلک پردو او نابنده خلکو ته خپل صفتونه کوي زه به درته د ځان څه صفت کوم تا ته هر څه معلوم دي مام پيجني او خوريا ديم د هغې پوهې ته خو هسې هم کليوال هک پک گوته په غاښ دي او وايي چې د ويښې مور نه زوی تښتوي شکر له هر چا ښه دی پاکولته يې ويلې پاکولته يې دی داسې نه چې څوک به لور را نه کړي، هر سړی يې په منډه راکئ خو د زرو قدر په زرگر وي او بيا يې دا خبرې د ښې غوښې ښه شورو وي. بده ښځه تنگه پڼه ده. بده ښځه کره پښتۍ ده ماته به شي خو سمه به نه شي، ژبه د زړه کنجې ده ژبه د عقل تله ده، سپورمۍ له اولې شپې مالومېږي ښځه د پلار د کوره .... دا خبرې يې داسې په ترتيب وکړې تا به ويلې چې د ښځو په هلکه کوم علمي سيمينار ته خپله ليکلې مقاله لولي ما ته دا ټول نیک خويونه او اخلاق په خپلو وريرو کې ښکاري، زما مې خپلې ورېرې په بل چا پېرزو نه دي ما ته خپلې ورېرې گرانې دي، ما ته له هر چا ښکلي او ښايسته ښکاري ورک دې پردي شي خپل خو خپل وي، که پېر خس شي هم د مرید بس شي زما همدې سره پرده او گوزاره کېږي لالا! زه د پلار له کوره ځان نه شکوم خدايزده کومه ورځ نيمه به ژوندۍ يم او که نه؟ پرېده چې دا د پلار کور مې نورم زما شي لکه اوبه چې په ډانگ نه بېلېږي دا بچي مو هم داسې نوک او وری شي، لالا کاشکې خور او لور په کور د ساتلو شي وی؟ هر چا به ساتلي دادادې خدای وبښي زه چې پرې څومره گرانه وم هومره يې په لرې او پردو خلکو کې گوزاره کړم، د ښځو برخې خوارې وي خپلو کورونو کې پردۍ وي، زه خو ستا خپله خور يم پردي چا ته خو يې درنه نه غواړم، هغه دې هم خپل خوری دی .

لالا زه خو هم پښتنه يم که په پښو مې وهې په سر به راځم او که پر سر مې وهې په پښو به راځم ما هغوی ته مه کموه او مه مې په نذرونو و زیارتونو سره کوه ما په دومره لويه دنيا کې ستالمن ونيوه تا ته مې ځولۍ وغورځوله تشه او بڼوا مې مه پرېږده سپين سرې له راتلو سره سمه د لالا سره پيتاوي ته په کت کې کښيناسته او دا ټولې خبرې يې له سترې مشي وروسته په يوه سا وکړې سپين ږيري لالا ورته غوږ اېښی و ښه، هو، ښه يې ورته کول سر يې ښوراوه او ټالۍ يې وهلې او په خپلو سوچونو او فکرونو کې ډوب و هغه په دوه جالو کې گير و، له وې خوا که پر خور مهر بانه و، له بلې خوا په لور هم زهېرېده، سپين ږېری لالا فکرونوپه مخه کړ او په زړه کې به يې عجيبه خبرې اوښتې را اوښتې، زما لور خو لا پېلغه شوې هم نه ده د کلي خلک به څه وايي. وايي به چې پرې تنگ شوي ساتلای يې نه شوه

ډوډۍ يې نه شوه ورکولای ځکه يې خامه خو له وږه جلی مېړه ته ورکړه بيا به بل فکر ورغی ځکه دې هر څه وايي اختر خو پټ مېړه نه دی ما پسې به څوک څه ووايي، ما خو ټول کليوال پېژني او بيا که کوم کس نيم پيدا هم شي نو سين خو د ... په خوله نه مرداريري څوک چې بل سپکئ، ځان سپکئ مونږ به د چا خولې ته کلپ اچوو؟ پردي چاته خو يې نه ورکوم نه پرې مال دولت اخلم رښتيا چې ښځه خو هسې هم پردی امانت وي اول اخر به يې کوم کس ته ورکوم او بيا دا خو مې خپله خور ده د يوې چرگۍ ځکه يو او بيا يې سمدستي په لنډه شېبه کې بل فکر وجنگوه: او که غلې غوندې ښه ورته وکړم خو اوبه چې هر څومره پټې لارې شي له ورايه څرگندېږي او په تېره بيا د ورکړې راکړې خبره به په دې کلي کې څنگه پټه شي؟ دا خو اوبنډ په بده وهل دي لنډه دا چې لور يې ورکړه او څه موده وروسته واده هم شوه او خدای يو زوی هم ورکړ، خو د زوی پل ور پورې ښه نه شو د هلك خوشالي لا په کور کلي کې خپره وه چې له مسکونه خونړی توپان راولوت او زمونږ په ملک کې د سرونو په فصلونو لو گډ شو په رښتيا يې د نيمې ورځې حکومت د سلو کلونو کورونه وړانوي او پېغلې بې څوکه کوي په تېره بيا پښتنې پېغلې چې تر قيامته پورې د مېړه په نوم خپله ځواني خاورې کوي او سر سپينوي د دې خونړي سره توپان اولې څپې د همدې پېغلې اوربل ميراث کړ او د نورو لاس ته يې کښېنوله او د دې غريبي برخه لانوره هم ځکه خواره وه چې څو اوونۍ وروسته يې هغه رنځور غاړې کلک زوی هم په پلار پسې لار او د ژوند خوږ نعمت ته يې مخ ښه وويله ورځې شپې پر کونډې خوارې تېرې دې شپږ اوه مياشتې وروسته يې خدای د ځواني مرگ مېړه په وروستۍ نخښې خولۍ بيا ډکه کړه او د بل زوی مور شوه. دغه بې اسرې کونډه چې د عمر نولسم خزان يې لکه د شپېته کلنې زړې بوډۍ غوندې سرتک سپين او مخ يې هم له ډېرو کړاوو گونځې گونځې کړي و که څه هم په خپلو خپلوانو يې ډېر قدر و ټولو به يې زړه ساته او هر چا به يې زوی ناز وه، خو بيا هم انقلاب په زړه سوری کړې وه ډېر کلونه په منځ کې تېر شول يتيم هم زلموتکی شو، له اتلسو کالو وروسته کونډې خپل بکس پرانيست او د خپل واده د جامو په ليدو سره بې اختياره پر بکس پرېوته.

ډاکټر صيب

ډاکټر صيب په اونۍ کې يو، دوه ساعتونه په مونږ هم درلودل هغه به ټولگي ته تر رانوتو وروسته د معمول په څېر د يوه تن دوو نه د روغ جوړ پوښتنه کوله او شېبه وروسته به يې په ډيره ښه او خوږه لهجه درس پيل کړ، هغه په خارج کې دوکتورا اخیستې وه او په خپل مسلک کې په ځان غره و وخت ناوخته به يې د سبق په منح منځ کې يوه نيمه ټوکه هم کوله که هغې به له موضوع سره اړيکې درلودې او که نه، په ټولگي کې به د ويلو وه او که نه خو ډاکټر صيب د خپلې خاصې لورينې له مخې د زده کوونکو د خندولو په خاطر ويله خو تر ټولو په زړه پورې د هغه د خارج کيسې وې، چې د کال تر پايه نه تمامېدې او د مثال په توگه په يې کارولې کله کله به دومره اوږدې او خونوږې هم شوې چې د سبق شېبې به په کې ختمې شوې او ټاکلې موضوع به له يوې اونۍ بلې اونۍ ته پاتې شوه. شاگردان به د اړتيا پر وخت پرته له کوم بنديز او اجازې څخه له ټولگي وتل او رانوتل ډاکټر صيب د حاضري پابند هم نه و خو کومه ورځ نيمه به يې چې په دويم لين کې لومړی څوکۍ تشه وليده نو بيا به يې ضرور حاضري اخیسته او پر غير حاضرو به يې ښه د زړه له کومې بڅۍ کولې، خو له غوسې سره سره بيا هم ډاکټر صيب ډېر شفيق او حلیم مزاج درلود چې د شاگرد له ناوړغۍ او تکليف نه به خبر شو حاضري به يې سپينه پرېښوده خو لکه چې زما د څنگ ملگری نه و تر څو چې به يې ما عذر وايه نو د حاضري په کوټه به يې بيا ورته ورته د غضب کرښې راکښلې وې زما ملگری ډېر هوسيار، با ادبه او حيا ناک و هغه د ډېرو نیکو اخلاقو خاوند و، تل به يې د استادانو احترام کاوه، ټول استادان او شاگردان ترې خوښ وو هغه په ټولگي ته تر راتلو د مخه نوی سبق له ځانه سره لوستی و په کوم ټکي چې به پوه شوی نه و د پنسل کرښه به يې ترې چاپېره کړې وه او د خپلو سبقونو تر څنگ به يې تل اضافي مطالعه هم کوله او له استادانو سره به يې ډېر ښه علمي بحثونه کول چې زه او زما غونډې ډېر شاگردان به د هغه علمي پوخ استدلال ته لاس تر زني ناست وو .

زمونږ په ټولگي کې د ډاکټر صيب دې عمل ته د هېچا پام نه و يوازې زما ورته خدای پام کړی و او فکر به مې کاوه چې لامل يې پيدا کړم هغه به دځان پوهولو پر خاطر ډېرې په ځای معقولې او سمې پوښتنې کولې خو نه پوهېدم چې د هغه په غيابت کې ډاکټر صيب ولې ډير خوشاله ښکارېده د شونډو پر سر به يې نری موسکا وکړه او په ډېره رموزه کنایه کې به يې وويل: نن که خير وي پوښتنې نه شته پروگرام به ورسوو" حال دا چې د کال تر پايه د درسي کتاب پنځم مخ ته ونه رسيدو ما چې به د ډاکټر صيب په دغه رموزه کنایه کې د خپل عقل مندانو هر څه څرخاوه د همدې يوې توجیه کوچ به ترې راووتل او هغه دا ما به ويل چې گني ډاکټر صيب په پوښتنه خپه کېږي تر دې فکري شاربڼې وروسته به راته د خپل ملگري عيب په گوته شو او هغه دا و چې هغه به په وړه خوله کله نا کله داسې پخه او ژوره پوښتنه وکړه چې د ډاکټر پر تندي به د لوړ علميت سره سره بيا هم خولې را ماتې شوې، د ځواب تر پايه به يې څو څو ځلې شونډې پر ژبه لمدولې او د وينا په ترڅ کې به يې په يوه ځانگړي رموز کې د عجز الفاظ له خولې راوتل زما ملگري چې به د ډاکټر صيب دا پرېشانه حال درک کړ رنگ به يې تک سور او بيا به په خپله پوښتنه

پنځمانه ښکارېده اگر که ډاکټر صیب ډېر اندک رنجي هم و، په امتحان کې به يې سهې ځواب پدې غلط حسابوه چې تا (سين) ته درې غاښې نه دي ورکړي او يا د نوم پر ځای دې ولې (ضمير) کارولی دی او دا دې .... خو هغه چې به د ځواب ورکولو پر وخت د ډاکټر صیب وچې شونډې او ډډ اواز واورېد، نو د ډېرې حيا نه به يې د ډاکټر صیب له هرې خبرې وروسته ويل صحيح ده درسته ده پوه شوم.

یوه سپره په (22) لکه افغانی

د کوچني اختر لومړۍ او که دویمه ورځ وه. خدای مې دې غاړه نه بندوي د حاجي لالا سره یوازې د مبارکۍ په نیت د منتظم کاکا کور ته ولاړم، هلته ناستو گڼو مېلمنو په ورځني سیاست مجلس تود کړی و، هر یوه د سیاسي خاطراتو دیوانونه پرانستي وو او د انقلابي نادودو یو یو نکل یې ترې کاوه که څه هم د ټولو مېلمنو کیسې نکلونه او ترڅپې خاطرې د لیکلو وړ وي خو ماته تر ټولو د مزارې ځوان ډاکټر نوري غمجنه کیسه بیخي عجیبه ښکاره شوه، چې ویل یې "چندی قبل از مزار شریف قصدی سفر کابل کردم به همین نیت از خانه به سوی استپاه کابل در مزار شریف در يك موتر فلانکوچ شیشتم و به سوی کابل روان شدیم پس از سه چهار ساعت از پلخمري هم گذر کردیم نزدیک همینجا از سوی تفنداران موتری ماتوقف شد، یکی از تفنداران مرا اشاره کرد و گفت این جا بیا من هم موتر را ترک کرده زود نزدیکش رفتم، گفت از کجا استی؟ گفتم از مزار شریف گفت بیا دورغ نه گو من تورا میشناسم اوغان یی من به خاطر پاکی این اتهام به قسم و قران خوردن پرداختم خلص این که پس از بسیار قسم عذر و زاری او از صرح لہجه ام یعقین کرد و دوباره به موتر برگشتم، به شخص همجوarm امد و گفت سوی انشتانم ببین، میشناسی دردستم چیست؟ شخص همجوarm نا چار جواب داد بلی صیب این شبش است؟ گفت می فهمی بچیم بی خرچ شدیم این را میفروشم به گو چند میخری؟ رفیقم هیچ نه گفت. پس از سکوت کمتر به لہجه دهشتناک گفت کر کونی، باه کی می گویم؟

پس شبش را دست به دست تسلیمش کرد و گفت این که تو از خود هستی خیر است فقط دولت بتي؟!

چاره نه بود مجبور شد دولت افغانی را برایش حساب کد توفندار از موتر پايین شد و عاجل باز به موتر برگشت گفت وطن دار خفه نه شو امانت ام را بتي به این قیمت نه می فروشم بسیار تاوانی می شوم اشبش دلیر که از ایام کثیر با تفندار کورسنة بود از موقع حساب کردن پول استفاده عظیمی کرده و فرارنموده بود از وحشت و دهشت اینها همه مسافرين خاموش و ازحرف گفتم حق عاجز بودند .

رفیقم ناچار بود و نه می فهمید که با این تاجر بزرگ ملی چه نوع معامله کند؟ در همین مصیبت بود که تفندار باز صدا کرد، باکی گفتم من باتو سودا نه می کنم ینه پولترا بگی و امانتم را بتي؟! ما و دهران این سو و آن سو می دیدیم اگر اشپش غضب زده پیدا شود که باز گفت یا امانتم و یا بیست لك افغانی توانش را پتي و اگر نیست خونت را قرت میکنم؟

تفنی را از سر شانه اش پايین کرد و مرمیهایش را زیر کرد. مسافرين وار خطا شدند از ترس و بیم به رفیقم شور و فغان کرد و گفتند هر چه که اینها می گوید درست است شما ملامت استید مال و یا قیمت اش را تسلیم کنید. رفیقم چون جوان زیبا بود خاطر حیات جانش کمک کردیم و مبلغ مذکور را پرداختم .

کين لاس

له ډېرې مودې راهيسې مې د کابل ليدل پر زړه ارمان و کله چې په خلکو په ښکلا يادوه ما به من من غوښې اخستې او ويل به مې خدايه شکر چې زمونږ د وطن ناوې هم دومره ښکلې ده، چې اغيارو ته هم په کې د خو ځای نه ښکاري او ستايې. په ښکاره که څه هم له ډېرې خوبسۍ په جامو کې نه ځاييدم، خو د زړه وزرې به مې د پتنگ په څېر د مينې او عشق پر بلو ډېوو سوځېدې او د هوس هم دا يوه لمبه پرې تېرېده چې کابل ووينم او ذهن به مې د ناليدلي ليلارنگ ښکلي تصويرونه د سترگو په اينو کې انځورول او هره شپه په د خيال پر وزرو له مېوو نه په ډکو شنو باغونو، تازه چمنونو، تر شنو شنو ونو لاندې په پاکو او ارتو جادو کې د لوړو دنگو او

زړو وړونکيو ودانيو تر څنگ د داسې يو جنتي ښار په زړه کې گرځېدم، چې له څلورو خوا وو سپينو او شنو لمنو غرونو په خپلې غېږکې نيولې و د نسيم په خوږو نغمو به يې للو کاوه او هره شپه يې پرې گلورينې وړمې اورولې، له مانه به ځينې وخت په دغه نا اشنا خوندونو کې ځان ورك شو، واه واه به مې کړل له ډېرې خوبسۍ نه به مې سر وښوراه چې راوينس به شوم سترگې به مې وموښلې او په غټو غټو به مې گرد چاپېره وکتل داسې تياره به خوره وه چې سترگه په سترگه نه ښکارېده سره سمخه به وه، يوازې له گرونج نه به مې د مورگانو د پښو ښکالو او دکيررو شپېلي اورېدل چې د غنمو له گوډي او د ډوډيو له سوزي تاوېده راتاوېده. چينچو به هم د ماشو غوندې ځانونه ناسو به نه گڼل او له پورته ډاگو به يې تر کهار ايسته زما عادت وماته بيا تر سهاره خوب نه راته او تر ملا بانگه به مې سوچونه جنگول دا ځلې مې پرېکړه وکړه چې تر څو پورې به د خيال پر وزرو د خيالي باغچو نندارې کوم. اوس خو زمونږ سپېڅلی ارمان پوره شو د خدای شکر الحمد الله شريعت نافذ دی او اوس خو څه مانع هم نشته نن چې جنتي کابل نه گورم نو... په ټينگ عزم مې دا ځل د کابل د ليدو هوډ وکړ له کوره را بهر شوم او د موټرو تمخي ته مې ځان ورساوه، شور و زوږ و گڼې موټرې د سوريو په انتظار ليکه نوبت ته ولاړې وې دوه درې گادي زما په مخکې ډک شول او لاړل خو ما د خپل عادت له مخې هغو ته ځکه زړه ښه نه کړ، چې زاړه او بېخونده ښکارېدل. د څلورم گادي په تازه رنگ شويو ټيمانو مې هسې سترگې خوږې شوې ورپورته شوم او پر وروستي سيټ کښېناستم، گادي ډک شو او د کابل لار يې ونيوه پر ټوله لاره د سړک تر څنگ او ورسره د غرونو په لمنو او څوکو کې ځای پر ځای د پخوانيو ځواکونو غښتلې او پياوړې پوستې او پرې ولاړ ټانکونه له ورايه ښکاره کېدل د سرو جنډو پر ځای پرې له برم او وياړه ډکې شنې لوړې جنډې رپېدلې له ننگرهاره تر کابله گام په گام د سړک په دواړو خواوو کې پرتو سويو او ويجاړو شويو اثارو د مومن ولس د مېړانې او سربښندې گواهي ورکوله مور د هره شي نندارې په سره سينه او پوره غور ځکه کولې چې زمونږ د موټر لړمون سوری و د جنازې د موټر په څېر ورو روان و او پر دې سربېره دوه درې ځايه وران هم شو. خو څه مو کړي وای له خپله بخته مو انگرله چې په رڼا ورځ يې د موټر په رنگ شوي څرمن تېر ايستي وو .

موټر خو نه و روغه کښتی. وه لکه پر اوبو چې روانه وي ټول حواص خواص د هیلې. وو د اوبو څاڅکی چې به تر سترگو شو استاد به ورو پر بریک پښه کېښوده لنډه دا چې شېبه پر شېبه به یې په مخ اوبه ورشیندلې او جل وهلې تنده به یې ورماتوله. له هر ځل ودرېدو سره به د استاد او د سورلیو تر منځ ناندري وې خوزه بې پروا وم او سترگې مې له تېر وخت نه په پاتې آثارو کې ښخې وې ورسره به مې د هجرت ترخې او ستوتزمنې شېبې هم سترگو ته ودرېدې په حیرت او تعجب مې سوږو روسي گاډو او ټانکونو ته کتل له دې شېبو مخ کې په ټول عمر کې په ما د خوښیو داسې خوږې شېبې نه وې راغلې په سترگو کې مې له ډېرې خوښۍ اوبښکو موجونه وهل او د خدای شکرونه به مې ادا کول او د څنگ ملگري ته به مې د لمانځه، اوداسه، ږېرې او هجرت فضایل په دې نیت بیانول چې ما ویل که خدای وکړي او زما خبرې پرې تاثیر وکړي، خدای به په ثواب کې ما هم ورسره شریک کړي ما ورته په ډېر اخلاص او مینې د یو صحابي(رض) کیسه پیل کړې وه نیمه شوې لا نه وه چې موټر بیا ودرېد او یو تن د اوږدو څنو او گڼې ږېرې ښکلی ځلموټکی موټر ته راوخوت په لوړ آواز یې وویل: السلام علیکم په خیر راغلی، سترې مه شی، که خپه کېږئ نه یوه پوښتنه کوم خو رښتیا به وایي مونږ ټول لاغلي وو چې هغه بیا خوله ډېره پسته کړه او ویې ویل چا چې د نن سهار لمونځ کړی وي چې لاس دې پورته کړي د موټر زیاتره سورلیو لاسونه پورته کړل خدای مې دې غاږه نه بندوي که له چا نه په دې سهار قضا شوی هم و خو د دې خوښۍ له امله چې په ملک کې د لومړي ځل لپاره د لمانځه د کولو پوښتنه په جهر کېدل، ټولو لاسونه پورته نیولي وو. هغه په لنډه شېبه کې ټول تر سترگو تېر کړل او بیا یې په ډېر مات مخ وویل کاکا جانه!

ته دغه او هغه او... که تکلیف نه وي د لږې شېبې لپاره رانښکته شی وږېږئ مه هېڅ خبره نشته فقط زمونږ ملگري یو څو خبرې درسره کوي د سورلیو شور زوږ شو، یوه شېبه په منځ کې تېره شوه په دې کې ما له وروستي سیت څخه غږ کړ: ځی چې ورشو، خیر دی څه پروا کوي زما په دې خبرو سره یو یو په کوزېدو شو تر ټولو وروستی زلموټکی راکېوت، د موټر دروازه یې په گرز سره جوخته کړه لاندینو ملگرو یې د ټوپکو خولې نابیره موږ ته نېغې کړې پر ماشوو یې گوتې اینې وې او وار خطا لگیا وو هله قطار شی، لیکه ودرېږئ، یو یو ځی تالاشي ورکوی او موټر ته خپږئ، د خبرو شان نه و د ټوپکو زور و هر څه یې چې ویل مونږ منل زلموټکی له دروازې سره ولاړ و مونږ یو یو په وار ورتلو هغه فقط کین لاسونه کتل او ساعتونه یې ترې خلاصول.

**Get More e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com - Digital Library**

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**